

ΣΧΕΔΙΑ ΓΙΑ ΣΚΗΝΙΚΑ
ΚΑΙ ΚΟΣΤΟΥΜΙΑ
ΑΠΟ ΤΟΥΣ

ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ

ΚΑΥ

ΛΑΖΑΡΙΔΗ

1972

Η ΣΚΗΝΟΓΡΑΦΙΑ

Εισαγωγή του Charles Spencer

Οι εκθέσεις σκηνογραφίας είναι σπάνιες στην Αθήνα. Άλλοι, όπως στο Λονδίνο, τη Νέα Υόρκη και το Παρίσι, υπάρχουν γκαλερί που ειδικεύονται στην αποκλειστική παρουσίαση σκηνογραφιών και μοντέλων σκηνικών, ενώ τα μεγάλα μουσεία σ' όλο τον κόσμο περιλαμβάνουν στις συλλογές τους σημαντικά δείγματα της τέχνης αυτής — όπως είναι και το έργο των τριών καλλιτεχνών που συμμετέχουν στην έκθεση.

Η μοντέρνα σκηνογραφία — τουλάχιστον για την όπερα και το μπαλέτο — αρχίζει με την εμφάνιση του Diaghilev στο Παρίσι στις αρχές του αιώνα μας. Ο Diaghilev αποκάλυψε στη Δύση τα μεγάλα επίτευγμα των Ρωσικών Αυτοκρατορικών Θεάτρων στον τομέα της σκηνογραφίας, και με το έργο του Bakst, του Benoit, του Roetich, του Golovin και της Goncharova κατέπληξε και γοήτευσε το κοινό, όπου εμφανίστηκε. Ακόμη σημαντικότερο υπήρξε το γεγονός ότι συνετέλεσε στο να προσελκύση στον κόσμο του θεάτρου σημαίνοντες ζωγράφους — όπως ο Matisse, ο Picasso, ο Derain, ο de Chirico, ο Ernst και άλλοι — αποδεικνύοντας ότι το ατελιέ και τα παρασκήνια μπορούν να συνυπάρχουν.

Από μια άποψη θα μπορούσε κανείς να συσχετίση το θεατρικό έργο των τριών καλλιτεχνών που συμμετέχουν στην έκθεση αυτή με την τεχνοτροπία των παλαιότερων Ρώσων σχεδιαστών. Συμμερίζονται την μεγαλοπρέπεια, το ταλέντο και τη φαντασία των τελευταίων για την θεαματική αναπαράσταση του ιστορικού πλαισίου, για την πολυτελή, θριαμβευτική, πολύχρωμη εικονογράφηση. Πράγματι, η επιτυχία τους είναι συνυφασμένη με την ικανότητα και τη δεξιότητα τους στον τομέα αυτόν, που απαιτεί λεπτομερειακή γνώση της ιστορίας της τέχνης και του σχεδίου, της ένδυμασίας, της ενδυματολογίας και της έσωτερικής διακοσμήσεως.

Η έκθεση αφορά εργασία που έγινε για τις δύο σημαντικότερες Λυρικές Σκηνές του Λονδίνου, αλλά δεν πρέπει να εκπλήττη το γεγονός ότι κανείς από τους καλλιτέχνες δεν γεννήθηκε στο Λονδίνο: οι δύο είναι Έλληνες — ο ένας γεννημένος στην Αθήνα, ο άλλος στην Αιθιοπία — και ο τρίτος Αυστραλός. Πρόκειται για μία ακόμη ένδειξη του κοσμοπολίτικου χαρακτήρα της καλλιτεχνικής ζωής στο Λονδίνο. Η μουσική, ιδιαίτερα, και ο χορός είναι διεθνείς διάλεκτοι, άμεσα προσιτές. Σε κανέναν άλλο καλλιτεχνικό τομέα δεν παίζει μικρότερο ρόλο η καταγωγή, ή εθνικότητα — ακόμη και

τό χρώμα. Διευθυντές όρχηστρας και σολίστ, σκηνοθέτες, χορογράφοι και σκηνογράφοι αποτελούν μία περιπλανώμενη καλλιτεχνική κοινότητα.

Ή σκηνογραφία για την όπερα ή τό μπαλέτο διαφέρει από την σκηνογραφία του θεάτρου στο ότι προϋποθέτει έντελως ιδιαίτερες και σπάνιες ικανότητες. Έτσι εξηγείται ή χρησιμοποίηση των καλλιτεχνών αυτών σε διεθνές επίπεδο. Τά προβλήματα της όπερας και του μπαλέτου διαφέρουν μεταξύ τους, αλλά και στις δύο περιπτώσεις έκτενο που συνήθως απαιτείται είναι ή δημιουργία θεαματικών εφέ σε μεγάλη κλίμακα, με δυνατότητα αλλαγής του σκηνοτικού σε βραχύ χρονικό διάστημα. Τά σκηνοτικά και τά κοστούμια πρέπει επίσης να αντέχουν στην πάροδο του χρόνου, αφού τά έργα αποτελούν συνήθως μέρος του ρεπερτορίου του θιάσου. Στο μπαλέτο, ο σκηνογράφος πρέπει να διατηρή έλευθερο τόν χώρο για μεγάλες ομάδες χορευτών, και να χρησιμοποιή τό πίσω μέρος της σκηνής για ή δημιουργία του περιβάλλοντος πλαισίου. Αυτό δημιουργεί προβλήματα προοπτικής και έπαφής με τό κοινό διά μέσου ενός άχανού, άπρόσωπου, κενού χώρου. Περιττό να πούμε ότι ή μεγάλη ποικιλία θεμάτων και ιστορικών περιόδων, στην όπερα και τό μπαλέτο, συνεπάγεται την λεπτομερή γνώση διακοσμύσεων, επιπλώσεων, ένδυμασίας, κοσμημάτων. Άλλά ο προικισμένος σκηνογράφος δέν μπορεί να στηρίζεται άποκλειστικά στις ένγκυκλοπαιδικές του γνώσεις. Πρέπει να άναπλάθη τό παρελθόν ή να προβάλλη μυθολογικές και φανταστικές προεκτάσεις, ανάλογα με την έρμηνεία του σκηνοθέτη, την προσωπικότητα και την ιστορική περίοδο του συνθέτη, τις δυνατότητες των έκτελεστών. Μ' άλλα λόγια, τό θέατρο είναι μία συλλογική μορφή τέχνης και παρ' όλο που ο σκηνογράφος πρέπει να διατηρή την άτομικότητά του, συμμετέχει σε μία κοινή προσπάθεια.

Ή ένδυματολογία παρουσιάζει τά δικά της πολύπλοκα προβλήματα. Στην όπερα, τά κοστούμια πρέπει συχνά να μεταμορφώνουν κυριολεκτικά τόν τραγουδιστή, ενώ στο μπαλέτο δέν πρέπει με κανένα τρόπο να παρεμποδίζουν την όμορφιά της γραμμής και της κινήσεως. Στο χορό, τά κοστούμια είναι σχεδόν πάντα στοιχεία συμβολικά και φανταστικά, ενώ στην όπερα πρέπει να αντιπροσωπεύουν την ιστορική πραγματικότητα και να βοηθούν τόν έκτελεστή στον δύσκολο συγκερασμό τραγουδιού και ήθοποιίας. Οι άκριβείς πρακτικές γνώσεις είναι άσπαστες, για την έκλογή των υλικών, την βαφή τους, τά κεντήματα και γενικά για κάθε λεπτομέρεια κατασκευής.

Άναφέρθηκα σε άρετες που διακρίνουν και τους τρεις αυτούς καλ-

λίτεχνες. Έν τούτοις, ή εργασία τους διαφέρει σημαντικά. Ο Νικόλαος Γεωργιάδης είναι ζωγράφος, και παράλληλα ένας από τους κορυφαίους σκηνογράφους σε διεθνές επίπεδο. Άρχικά είχε σπουδάσει αρχιτεκτονική, και τόσο στους πίνακές του όσο και στις σκηνογραφίες του διακρίνουμε έναν έντονο έλεγχο της δομής και της μορφής. Οι ιστορικές γνώσεις του είναι έκτεταμένες, αλλά δέν επισκιάζουν την ικανότητά του να τις μεταφράζει και να τις μεταδίδη με δικό του, έντονα προσωπικό τρόπο. Ή ιδιαίτερη τεχνοτροπία του Γεωργιάδη είναι άμεσα άναγνωρίσιμη. Λίγοι είναι οι σκηνογράφοι που μπορούν να δημιουργήσουν τόσο λαμπρές, πολυποικιλίες σκηνοτικές εικόνες — που δέν αποτελούν ποτέ άπλες διακοσμύσεις αλλά, σύμφωνα με την μεγάλη παράδοση του Bakst, Εσσανζαντανεύουν τό παρελθόν και συμβάλλουν ένεργά στην έρμηνεία του συνθέτη ή του χορογράφου. Γι' αυτόν τόν λόγο, τά σημαντικότερα έργα του υπήρξαν πάντοτε συνθέσεις μεγαλοπρεπείς, όπως τό μπαλέτο «Ρωμαιοί και Ίουλιέτα» και οι όπερες «Αίντα» και «Τρώες» που περιλαμβάνονται στην έκθεση αυτή.

Ο Barry Kay εργάζεται κι αυτός μέσα στην ίδια παράδοση της μεγαλοπρεπείας και της εξαίρετης ιστορικής ευαισθησίας. Στο μπαλέτο «Ραϊμόνδη» και «Δόν Κιχώτης» και ιδιαίτερα στις σκηνές της Ρωσικής Αυτοκρατορικής Αύλης της «Άναστασίας», τά κοστούμια του αναπλάθουν με φαντασία τό παρελθόν, σε κλίμακα μεγάλου θεάματος. Ή προσωπική του συμβολή στην έκμετάλλευση του θεατρικού χώρου είναι σημαντική, με την καινοτομία των άνεξάρτητων, πολυεπίπεδων κατασκευών, από τό σκηνοτικό του 1967 για τό «Measure for Measure» ως τό έκπληκτικό, αίφρομένο κλουβί μέσο στο όποιο τοποθέτησε τά τραγικά γεγονότα της «Άναστασίας». Ή κομψότητα των κοστούμιών του για την παράσταση αυτή διακρίνεται στο δείγματα που παρουσιάζονται στην έκθεση.

Ο Στέφανος Λαζαρίδης διακρίνεται για την έπιτυχία του στη δημιουργία άτμοσφαιρας. Ή παράδοξη τεχνοτροπία του που θυμίζει καλόζ —μορφή, ύψη, χρώμα συσφραίνονται τό ένα πάνω στο άλλο— μου πρωτοφανερώθηκε στην παράσταση του Tennessee Williams τό 1968, και πάλι τό 1969 στο «Papp», όπου άνταντακλούσε στην έντέλεια, την ένταση και τό πάθος του έργου.

Ή καλύτερη εργασία του, κατά τη γνώμη μου, ήταν για την παράσταση της «Κάρμεν» στο Sadler's Wells, και για ή νέα έρμηνεία του «Τραβιόρε» (που παρουσιάζεται για πρώτη φορά στην έκθεση των Άθηνών). Και οι δυο αυτές όπερες φαίνεται να άναποκρίνονται στην ρομαντική φύση του, στην αίσθηση του μυστηρίου και του πεπρωμένου που διέπουν την ανθρώπινη ζωή.

ΝΙΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

Γεννήθηκε στην Αθήνα.
Σπούδασε στην Αθήνα και την Νέα Υόρκη.
Πήγε στην Αγγλία το 1953 και σπούδασε στο State School of Fine Arts, όπου τώρα διδάσκει.

ΚΥΡΙΩΤΕΡΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΣΕ ΣΚΗΝΙΚΑ ΚΑΙ ΚΟΣΤΟΥΜΙΑ

- 1955 «Συμφωνικός χορός», μπαλέτο, χορογραφία Kenneth MacMillan, (Sadler's Wells Ballet).
- 1957 «Λυσιστράτη», του Αριστοφάνη, (Royal Court Theatre).
- 1958 «The American Theater Ballet», (Metropolitan Opera House, New York).
- 1960 «Η προσκλησις», μπαλέτο, χορογραφία Kenneth MacMillan (Royal Ballet Company).
- 1962 «Ιούλιος Καίσαρ», του Shakespeare, (Old Vic Theatre).
- 1964 «Η Λίμνη των Κύκνων», χορογραφία Rudolf Nureyev, (Vienna State Opera).
- 1965 «Ρωμαίος και Ιουλιέτα», χορογραφία Kenneth MacMillan, (Royal Ballet Company).
- 1966 «Η ώραία κοιμημένη», χορογραφία Rudolf Nureyev, (La Scala, Milan).
- 1968 «Αίντο», του Verdi, (Royal Opera House, Covent Garden).
- 1969 «Η Λίμνη των κύκνων», χορογραφία Kenneth MacMillan, (Staatsoper, Berlin).
- «Οι Τρωάδες», του Berlioz, (Royal Opera House, Covent Garden).
- 1971 «Η Μηδεια», του Cherubini, (Frankfurt Opera).
- 1972 «Raymonda», χορογραφία Rudolf Nureyev, (Zürich Opera).
- 1972 «Η ώραία κοιμημένη», χορογραφία Rudolf Nureyev, (Canadian National Ballet).

ΑΤΟΜΙΚΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ

- 1959 Redfern Gallery, London.
- 1961 Redfern Gallery, London.
- 1963 Molton Gallery, London.
- 1964 Γκαλερί Μέρλιν, Αθήνα.
New Gallery, Belfast.
- 1965 Hamilton Galleries, London.
Galleria del Naviglio, Milan.
- 1967 Galerie Obere Zaune, Zürich.
- 1968 New Art Centre, London.
Anely Juda Fine Art, London.
Wright Hepburn Gallery, London.
- 1970 Arnolfini Gallery, Bristol.

ΚΥΡΙΩΤΕΡΕΣ ΟΜΑΔΙΚΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ

- 1955 London Group.
Carnegie International Pittsburgh.
- 1960 Δωδεκα Έλληνες Ζωγράφοι, Redfern Gallery, London.
- 1961 John Moores Exhibition, Liverpool.
- 1963 Galerie Semih Huber, Zürich.
- 1964 Whitworth Art Gallery, Manchester.
Documenta, Kassel, Germany.
- 1965 Bradford Art Gallery.
- 1966 Venice Biennale.
- 1967 Richard Demarco Gallery, Edinburgh.
- 1968 Whitechapel Art Gallery, London.
Wright Hepburn Gallery, London.
Contemporary Art Fair, Florence.
Oxford Gallery, (Theatre Designs).
- 1969 Tübingen Gallery, Germany.
Victoria and Albert Museum, London, (Theatre designs).
- 1970 Bristol Old Vic (Theatre designs).

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΣΤΙΣ ΣΥΛΛΟΓΕΣ

- Victoria and Albert Museum, London.
- Arts Council of Great Britain.
- British Council.
- Έθνική Πινακοθήκη, Αθήνα.
- The Dance Collection, Lincoln Centre, New York.
- Contemporary Art Society, London.
- Kunsthaus, Zürich.
- University of Newcastle.
- Poole Technical College.

BARRY KAY

Γεννήθηκε το 1932 στην Μελβούρνη της Αυστραλίας.
Σπούδασε στην Academie Julien, Paris.
Έγκαταστάθηκε στο Λονδίνο το 1956.
Πρώτες του σκηνογραφίες για το Western Theatre Ballet, Έδιμ-
βούργο.
Festival and Aldeburgh Festival.

ΚΥΡΙΩΤΕΡΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ

- 1957 "Measure for Measure", του Shakespeare. (Old Vic Theatre).
- 1959 Three one-act Ballets. (Theatre de la Monnaie, Brussels).
- 1960 Janacek's Opera Cunning Little Vixen. (Sadler's Wells Theatre).

- 1963 "Images of Love", μπαλέτο, χορογραφία Kenneth MacMillan. (Royal Ballet Company).
- 1964 "No why", του John Whiting. (Royal Shakespeare Company).
- "Victor", του Vitrac. (Vienna State Opera).
- 1966 "Δόν Κιχώτης", μπαλέτο, χορογραφία Rudolf Nureyev. (Royal Ballet Company).
- "Tancredi", μπαλέτο, χορογραφία Rudolf Nureyev. (Royal Ballet Company).
- 1967 "Raymonda", μπαλέτο, χορογραφία Rudolf Nureyev. (Staatsoper, Berlin).
- "Η ώραία κοιμωμένη", μπαλέτο, χορογραφία Kenneth MacMillan. (Staatsoper, Berlin).
- 1968 "Κόιν και "Αδελ", μπαλέτο, χορογραφία Kenneth MacMillan. (Staatsoper, Berlin).
- 1969 "Οι "Αρχιτραγουδιστοί", του Wagner. (Royal Opera House, Covent Garden).
- 1970 "Δόν Κιχώτης", μπαλέτο, χορογραφία Rudolf Nureyev. (Australian Ballet Company).
- "Miss Julie", μπαλέτο, χορογραφία Kenneth MacMillan. (Stuttgart Ballet).
- 1971 "Αναστασία", μπαλέτο, χορογραφία Kenneth MacMillan. (Royal Ballet Company).

Ακόμη σχεδίασε τα κοστούμια για την ταινία «Δόν Κιχώτης» που γύρισε ο Rudolf Nureyev και ο Robert Helmpp, στην Αυστραλία.

ΑΤΟΜΙΚΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ

- 1966 Grosvenor Gallery, London.
- 1967 Hammer Galerie, Berlin.
- 1968 Grosvenor Gallery, London.
- 1970 South Yarra Gallery, Australia.
- Wright Hepburn Gallery, New York.
- 1971 Royal Opera House, London.
- 1972 National Gallery of Australia, Melbourne.

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΣΤΙΣ ΣΥΛΛΟΓΕΣ

Victoria and Albert Museum, London.

National Bibliothek, Vienna.

Felton Bequest, Melbourne.

National Gallery of Western Australia.

Australian Council for the Arts.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ

Γεννήθηκε το 1942 στην Άδεις Άμπεμα της Αιθιοπίας, από Έλληνες γονείς.
Σπούδασε στην Ελλάδα και Άγγλια.
Εγκαταστάθηκε στην Άγγλια το 1962.
Από το 1964-66 εργάστηκε σαν βοηθός σκηνογράφος για Θεάτρα ρεπερτορίου στο Leatherhead, Oxford και Chichester.

ΚΥΡΙΩΤΕΡΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΣΕ ΣΚΗΝΙΚΑ ΚΑΙ ΚΟΣΤΟΥΜΙΑ

- 1968 «Εκκεντρικότητες ενός όηδονιοῦ» τοῦ Tennessee Williams.
(Yvonne Arnaud).
- 1969 «Knight Errant», μπαλέτο, χορογραφία Anthony Tudor.
(Theatre Guilford).
«The Signalman's Apprentice», τοῦ Brian Phelan. (Oxford
Playhouse).
«Papp», τοῦ James Cameron. (Hampstead Playhouse).
1970 «Κόρμεν», τοῦ Bizet. (Sadler's Wells Opera).
1971 «Τό Σερσί», τοῦ Mozart. (Sadler's Wells Opera).
«Οἱ γάμοι τοῦ Φίγκαρο», τοῦ Mozart. (Royal Opera House),
(Covent Garden).
1972 «Τροβατόρε», τοῦ Verdi. (Sadler's Wells Opera).

Μελλοντικά του σχέδια: «Ντόν Τζιοβάννι» καὶ «Ὁ Μαγικός Αὐ-
λός» γιὰ τὴν Royal Opera House.
«Κόρμεν» γιὰ τὴν Ὦπερα τοῦ San Francisco.
«Κάτια Καμπάνοβα» γιὰ τὴν Sadler's Wells Opera.

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Πῆρε μέρος σὲ ἐκθέσεις τῶν Wright Hepburn Galleries στὸ Λον-
δίνο καὶ Νέα Ὑόρκη.

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΣΤΙΣ ΣΥΛΛΟΓΕΣ

Βρετανικὸ Θεατρικὸ Μουσεῖο.
Royal Opera House, London.
Sadler's Wells Opera, London.
Dance Collection Lincoln Centre, New York.

ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΕΧΝΗΣ ΔΕΣΜΟΣ
ΑΘΗΝΑ 1972

Διάρκεια εκθέσεως
9 Οκτωβρίου 4 Νοεμβρίου